

ИЗЛАЗИ

четвртком и недељом

ЦЕНА

за 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
или 1 КРУНАПретплату примају све поште
у Србији и иностранству.

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

Уредник: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ.

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

БУЈИ, ПАЈИ...

Љушка мати чед своје,
И лепу му песму поје,
И најслађе наде гаји, —
Буји, паји,
Благо наји!„Одрашћеш ми, срећан бићеш,
„Матер своју подичићеш,
„Свуд ће име да ти сјаји, —
„Буји, паји,
„Благо наји!“Тако мати. Ал' тог часа
Крај колевке самрт стаса;
Махну косом, очи гаји, —
Буји паји,
Тешко наји!

Милорад Ј. Митровић.

СВЕКРВА

СЛИКА ИЗ СВОСКОГ ЖИВОТА
— ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ —

(СВРШЕТАК)

XVI

Милица већ беше „на том добу“. Перу су мравци подилазали. Он се бојао грома изненада. Ма да је добро пазио, ма да је отварао десеторе очи и могао куд ходи и шта ради Милица, и ма да је потпуно био уверен у њену верност, опет његовом љубоморном срцу није много требало: један сумњив поглед, једна посрдна речца и — онда је све свршено. Он је страховао да ма с које стране не падне тај поглед или та речца.

Међутим, што се више ближио дан, Нера беше све нестрпљивија. Њој се чинило да га чеће ни дочекати. Сасвим се променила. Чинило јој се да више не воли ни Перу толико као ово што очекује да се на свет јави..-

Ради какав посао, ради, па тек баци све, уђе у своју собицу, седне на креветац и она се занесе као кад у воду заплива. Затим скаче, журно

отвара своје сандуке у којима беху велике трубе платна и онда седне те реже пелене.. Највећи би јој душман био, ко би је тад узнемирио...

На послетку дође и тај дан, први по Великој Госпођи. Мучила се весела Милица као грешан с душом, али муке не беху узалуд, она роди мушкарчића. Дете повелико, косица му већ покрила лобању.. Нера не даде Пери у кућу. Дотури му с врата једну тикву и посла га попу по знамење.

Нера је ишао као суманут. У свакој другој прилици он би побегао, а сад ни сам не знађаше шта му је. Ишао је, а срце му је дупало. Нешто му је шаптало: „па, ето, имаш сина! Ти имаш сина!“... И то му је звонило у ушима, то му се разлегало у души; чинило му се да се све живо радује том примку у кући и тој срећи његовој.

И кад је донео знамење и дао матери те ова узе руке заменовати, он побеже да га само не би погледала или му реч рекла, јер је осећао стид од толике радости.

Али чим је изишао у друго двориште, а њега обузе жива жеља да види Милицу и дете. Срце га је вукло а стид задржавао. Та да му је макар да кроз прозорчић прозвире!...

У том колебању нађе се пред качаром. Како смотри матер на прагу, он уђе у качару, па, не знајући шта ради, узе патегу, наже се на ракијско буре и наци се ракије, добро се нави...

Испрва га нешто разблажи, а после се разлише неке слике пред његовим очима па све играју. Он доби некакву чудну храброст, затури капу на потиљак па уђе у кућу и пође да отвори врата па соби материној.

— Ко је? — викну Нера.

— Ја сам — рече он одважно.

— Шта ћеш?

— Хоћу да видим.

— Шта да видим?... Шта се тебе тиче?

Њега нешто ледну, као да га неко уштину за срце.

— Како да ме се не тиче!? — рече а глас му задрхта.

Први пут у веку можда Нера пречу то дрхтање гласа његовог. Она весела хтеде да се нашла:

— Шта те се тиче туже дете? Иди..

Али не доврши — врата одскочише и он упаде као бесан курјак. Столичница стојаше уза саму пећ, он је докопа и заману да усмрти Милицу.

— Не! — цикну Нера и стаде између њих.

Али већ беше доцкан да му руку задржи. Он пусти столичницу и она паде њој на главу. Млаз крви обоји убрадач на њеној глави и она посрте на пећ....

Он уздрхта као да му неко наслони хладну пушчану цев на чело; наједанпут се оесвести и увиде колику грехоту учини. У трену му живот поста ништа. Само рикну:

— Их!

И потеже нож из цагрија да га сјурн себи у груди.

Нера смотри то и дође јој свест, и дође јој снага. Она се исправи и брзо као кад муња шине, ухвати га за руку.

— Стој, несрећниче! Шта ћеш! Н-н-на се хоћеш да кидишеш! — замуца лршћући — Боље удри мене!... Мене!.. Мене!... Ја сам крива!... И зашто? Зато што си ме ударио! Ако! Удри ме опет!... Сваки дан, свако јутро кад се прекретиш треба да ме по једанпут удариш!... Шта по једанпут! По трипут, јест, по трипут!... Ја сам крива, ти знаш, ја сам крива!..

Он се запањо, а она му узе нож из руке па га баци у ћошак.

— Зар се не сећаш! Ко ти је турио ту луду бубу у главу?... Сећаш се онда, крај огњишта, кад сам ти оно рекла и погледала те! Онда сам душу огрешила, и ево сад ми Бог плаћа!.. Али ово је ништа, ово је благослов! Само сад стој! Више немој! Ако шта мислиш а ти свршавај сад са мном! Дао ми ђаво пакост у срце, па писам могла гледати како се ви назите! Ја сам мислила да само ја живим и да само мене треба волети. Кад сам чула да си јој рекао: „волим један твој мали прст него сву нају из темеља“, — ја изгубих памет! Сад — ето!... Њу не дирај! Ни своје очи не воли колико тебе воли! Ни помишљу те није изневерила јер јој је сваки дамар твој!... Ево! — и ту притрча колевчици — ево, погледај! Ово си други ти! Твоје очи, твој нос, ти, пљунути ти!... Ето!..

Речи су падале као киша. Оне потпуно осветише Перу; Милица се придигла у постељи па дршће. Али су обоје занемили; на не могу речи да прозборе.

— Ето! настави Нера опет — Сад сам све кавала! Сад знаш да ти је Милица и добра, и поштена, и ваљана, и нема јој срца у свету! Ако је ништа слатке крви — она је! Знаш ли шта је: нема жуча — е, она нема! Пази је, чувај је, и она нека тебе пази! О мени више не водите рачуна! Ево, само се ви назите, ја ћу бити до неба, јер онда ћу знати да ми је Бог опростио!

Па повуче Перу за руку и тутну његову руку у Миличину па их обоје загрли...

Отвори се небо над њима. Притајена љубав букну пламеном и обужми их као врела крв из отво-

рене ране. Заборавише се патње и боли: та ето и она њега и он њу воли.. У добру се човек зла не сећа...

Сад Нера живи срећно. Њен Здравко је прави — здравко. Нико ме не да прићи његовој постељици. Ако се насмејеш на дете, она довикује:

— Пошљуј га, пошљуј га! Не ваља се с малим дететом тако сирати!

Ако га куд изнесе ту ћеш видети разнобојне чарашнице па ногама, и бело, чисто чело нагарављено да му уроци не би досадили. Ако си добар спавач, мораш макар један конач из свога рубља ишчупати те метнути Здравку под узглавље да слатко спава.

Перу и Милицу и не гледа.

— Шта ме се ви тичете? Радите како знате: имам ја моју бригу! — рекла би им.

И тако у дугу дану седи крај малише очекујући један дан кад ће бити најсрећнија, кад ће веровати да јој је Бог опростио, а то је дан кад је мали Здравко буде у очи погледао и кад буду пробрљала она румена усташца:

— Баба!

— К Р А Ј . —

Из „ЈЕДОВНИХ ПЕСАМА.“

Растужено срце моје
Проплакало цео дан,
И ако га уверавам
Да је живот само сан.

Ох, не жури, ох, не страхуј,
Та скоро ће доћи крај,
Па ћеш летиут небу плаву
У цветни ћеш прећи рај.

„Нема раја, нема цвећа
Све је само варљив над,
Тако срце одговара
Трујући ми живот млад.

А ја ћутим, ћутим дуго
Тако прође многи дан,
Само чешће прошапућем:
Та живот је само сан!

Имета.

ЈЕЛЕНИН МУЖ

РОМАН
НАПИСАО Бовани Верга

(наставка)

VII

Дон Либорио и сва породица изиде у гали у великом најмљеном ландауеру у сусрет младенцима. Дона Ана је путем наквасила рубац сузама, али те сузе проливане од радости, и она би такве сузе драговољно пролевала и за другом кћери, која је мирно седела према њој скрште-

них руку. Дон Либорио, који је више господарно собом и кага је укрупњена крагна страшно мучила, брисао је руццем чело и посматрао низ путника, који су кроз врата пролазили. Кад је наишао Чезаре с путничком торбом преко рамена и с веома елегантном Јеленом испод руке, пружи му он пре свега руку с таквим великодушним гестом, који је све прошасто брисао. Међутим она, Ана јурну у наручја својој кћери, која се смешла и намењтала шешир, који је мајка својим миловањем искривила. Дон Либорио није дао да се младенци настанују у гостионици, докле не свију своје гнездо, већ је захтевао да иду у његов дом.

У вече, кад је дошао Роберто, отпочело је поново руковање. Затим се сваки вратио на своје место као и пре. Јелена у рукавицама, као да је у посети, хвалила је све, говорила је да јој је добро и молила је Роберта да јој помогне наћи стан, скромно гнездашце, само то мора бити лепа кућа с мраморним степенницама.

Розамарина и оне три собе у Алтавили донесоше девет хиљада лира чиста прихода. Кад је Јелена нашла гнездашце, које је тражила, намести један салон, једну собу за спавање, облачионицу за себе и књижицу за мужа. На вратима би прикована месингана таблица с натписом „Адвокат Дорело“ и Чезаре је у својој новој књижици чекао на клијенте.

Јелена је сад имала пуне руке посла шаљући посетнице својим највиђенијим школеким другарицама и најбољим познаницама, које је овде онде напобирчила. Све те пријатељице примала је у позлаћеном салону, који је пун био вазни с цвећем и стварчица што су се скјале. Није прошло ни месец дана, а она је имала свој дан кад прима, свој распоред посета, неколико пријатељица, које су долазиле по њу с колима и била је претлаћена на ложу у позоришту Сан Карло, где је имала много обожавалаца.

У друштву, у које је продрла са мужем у сивавим рукавицама, чинила је добар утисак.

— Начинићеш познанстава, која би ти могла бити од користи, — одговорила му је. — Магистрати, чувене клице; стећи ћеш богатих клијената, који ће те дићи.

И тако остављала га у вратима или поред карташког стола, где је могао зевати, заклањајући уста шеширом или посматрати игру, коју није разумевао, и где је могао одговарати на банална брбљања, познаника, који би пролазећи поред њега прозборили коју реч из учтивости, кад би каква контра игра или неки музички комад отерали озбиљније људе у прозоре и врата. Ту ти је било провинцијских депутираца, судија апелационог суда, трбушастих адвоката, који су се расхлађивали шаноклаком, дивили се колико је света, жалили се на врућину и правили му комплименте о грацији и елеганцији његове жене. Говорили су како је потребно мало разонођења за људе, који преко дан имају озбиљних послова и чудили су се, што га никад нису видели у суду.

Првенећи морао је причати, да још нема посла. Питач му је одговорио из учтивости, да је то тако увек, кад се човек у почетку каријере хоће да одржи на висини, а не да као буцаклија-адвокат пада у наручја механицијума и да пеца сељаке по каванама. Напослетку бацили би један дискретан поглед на елегантну жену тога адвоката без праксе, која се смешкала и понашала као каква велика дама и којој се све удварало као некој краљици,

Кад би Јелена, одмах по обеду, потрчала у своју облачионицу и ужегла све свеће, па се спремила да проведе вече у позоришту, у Филармоници или у друштву, њен муж би се растужио, јер би се сећао оног времена кад је она сва била његова, сећао би се оних интимних вечери у Розамарици. Чинило му се, да су му ти туђинци, који су га тек поздрављали, та музика, коју он не разумевао, та провођења, у којима он није уживао, поткрадали нешто од његове жене — мисао, малу пажњу, један тренутак радости и предан сти. Он је налазио неког горког уживања у томе, да утанчаним опажањем своје готово женске природе анализује све нијансе у Јелениним осећајима, који су се све више удаљавали од њега. Кад би је за тим видео у елегантним хаљинама и на лицу јој прочитао да и сама осећа да је лепа, насмешио би се занесен њеном победничком таштином. Он се не усуђивао да јој рекне, да би он више волео да се с њом сам по мраку шета, припијени једно уз друго, као и оне ноћи, кад су први пут лутали тихим улицама руку под руку и дрхтећи.

Само једанпут изразио јој је он бојажљиво ту жељу и Јелена га је тада погледала зачуђено. За тим је одговорила пријатно:

— Како год ти хоћеш.

Он није хтео.

У кућама, у које је пратио Јелену, није више виђао по цело вече своју жену осем иза бедема од црних капута, између белих хаљина и махалица, које су личиле на лептире испод сјајних светљака, у кругу који се у импровизоване контра игре претварао, крај гласовира кад би се на овом свирало и између оно неколико забраних, што су се прикућивали око домаћинског канабета.

(наставиће се)

ДОН ЖУАН

ПРИПОВЕТКА Ю...

Ленушкаста удвица, потпуно задовољна собом, погледа се у огледало и отпуети собарицу.

Он ће доћи у четири часа! А сада је тек два, а она већ готова. О, како је нестрпљива!

Вера Петровна Самиова имала је потпуно право да се задовољно погледа у огледалу, висока, вита етаса плавуша са густом пенељавом косом, великим не баш сасвим црним очима, лепим и танким носићем, нежним и пуним устима, са два реда бисерних зуба. Била је дивна, особито сад у кући, мирна и спокојна домаћа живота. Тако задовољна уз *Violette de Parme*, попрека се и још се једном осмехну своме сјају, па пређе у намоћен будоар и спусти се на ниски диванчић тамно црвена плина. У будоару је било топло. Камин је пријатно загревао, пуцајући с времена на време а цео будоар мирисао је од *Violette de Parme*.

Вера Петровна лениво и немарно се маши за неки француски роман са сточића у жутиим корицама, али замисливши се спусти књигу на колена и не отворивши је. А о чему то, на пример, она може сада да мисли? Она.. млада, лепа, богата, а поред тога удова, — шта још има да жели, она, независна и слободна — чинила је оно што јој је на ум дошло, па шта има још да жели?

Размишљала је о синоћњем вечеру. Оно је оставило на њу некакве мутне утиске. Она је тамо сусрела Вољскога и он јој је обећао да ће је данас посетити... Он јој се допада, он ће сад доћи, обоје су слободни, млади, лепо; а па лепо, шта јој још не достаје? Шта јој то смета? Шта јој то мути успомене синоћњег вечера?

Она се мало боље намести на диванчићу. Јер јој нешто беше незгодно. Поново узме књигу али се замисли и не расклопив је... Како је Вољски леп, како је етасит!... И како... О, та да... о како је она заљубљена у њега...

Опет се брижљиво намести... О баш је несносан овај диван, све је нешто жуљи!

Јест, јуче је Вољски гласно читао код Зиминих своју нову, још не штампану, приповетку... О, како је занимљиво и примамљиво... Али натписа још нема, како да је назове? Вољски и сам не зна...

А она, ето она, рекла: „па са свим просто Дон-Жуан...“

Она... та несносна грбавица... и још како је звонко казала!... Како ли је смела да говори!...

Грбавица?... Е, то не, она није сасвим така. — Она је врло мала, као дете од осам година, и ако јој је на једној страни кичме нешто као грба, њу опет не могу назвати грбавицом... Главу држи право, чак и поносито, при кретању лака, брза... а како су јој дуге косе, густе и раскошне, са свим црне, чак се преливају!... Али како су јој чарне, пуне израза очи, па какве дуге трепавице! Обрве као насликане, нос потанак, уста велика, али кад се осмене синју јој зуби као бисер! А ручице и ножице, просто милина!... Ако најпосле и није грбавица... оно је криволеђа...

* * *

Али, како је све то било? Вољски је читао, очи су му севале а цело је лице говорило...

А она, та Ниночка, она га слушала, те још како га слушала! Сва се скупила у клупче у дубини повећег отомана, седела је непомична, устремивши погледе на Вољскога. Њено је лице било бледо. А Вољски? Баш као под утицајем каквог магнетизма, очевидно осећајући на себи овај упрти поглед, он је погледао на Ниночку сваки пут, када је превртао стране свога рукописа. Он је погледао чудновато, готово питајући, и свагда нестриљиво и стално... Чинило се, као да му је сметало ово упорно ћутање уред делимичних и кратких уеклика, који су се отимали од усхићених слушалаца...

Она, ова грбавица, непрестано непокретна, очи њене непрестано су биле устремљене на Вољскога, озбиљно, пажљиво...

И како он, све више и више под утицајем ових недољивих погледа, хитно доврши читање, како је звонко његов глас, како је раздражено заклонио рукопис и како је погледао на Ниночку!...

Окружавали су га са свих страна, почели су га поздрављати, хвалити. Ниночка се ни с места није макла, није ни уста отворила. Почели су питати како ће назвати приповетку.

Вољски одговори да не зна, како ће је назвати. о чели су му предлагати небројено разних назива...

И где, ту одјекну јасан, звонак глас са удубљена диванчића: „да, са свим просто: Дон-Жуан...“ Просто, реците, молим вас, није ли то стари, изанђао назив!...

Вољски се хитро окрете; Ниничка већ устала са диванчића, и, као да ништа није ни било, поправља наборе своје тоалете. Још како је дивне одговарао њен ружичаст етрук бледо-смеђем лицу и црној густој коси!...

Дигли су се протести, сваки је желео да остане његов назив; а Ниночка се само смејала и понављала:

— Дон-Жуан, прави Дон-Жуан! Ето, потпуно дон-жуански карактер.

Она, Вера Петровна, није отрпела него јој је рекла, једовито рекла, да се њој, Ниночки, као девојци, не пристоји да говори о таквим стварима. Ниночка се на то само осорно насмејала.

— Па каква сам ја девојка! Да није ових коса ја бих на момчића личила. Да ја и нисам ingénue (наивна), Вера Петровна, већ ми је прошло двадесет и пет, и, како се нећу удавати, нашто ми је да се заодевам маском девојачке скромности? Ето ја нећу нигда имати мужа или господара, коме се, можда, неће допадати, што сам читала романе. У осталом, ако сам рекла своје мишљење о називу приповетке, то је просто за то, што су сви рекли своје, — па — дошло је и мени на ум. А, најпосле, ја за monsieur-а Вољског ништа не вредим, моје мишљење ствар неће решити, ја нисам ни мислила да он тако назове приповетку. А ви, Вера Петровна, какав би ви назив предложили? Ето, ваше мишљење треба да има вредности! ви сте лепотица!

Како је дрека!... Овде Вера Петровна сасвим раздражена, окрену се на диванчићу за спавање и француски романај еотрља се с њеног колена на под. Она се присећала како је у овом тренутку пришао к њима Вољски и пружио Ниночки свој рукопис... Она га узме и прочита на плавој хартији: „Дон-Жуан“... Слова се још не беху осушила; у Вољсковим рукама још је било перо, што га је узео од домаћина са стола за писање. Ниночка је тихо прочитала напис не баш тако тихим гласом, вратила рукопис, кротко погледа Вољског, закикота се и с подмехом се поклонил.

— Merci, врло ласкаво, и ја ћу то ценити како треба... Сад сам важна личност, ко ми сме приступити...

Затим је побегла у споредну собу; Вољски досадно баца рукопис на сто и седе до Vere Петровне, али не за дуго. Почели су служити чајем и у општем покрету свију Вера Петровна изгубила га из вида. Она пређе у салу, но у гомили још оних петих гостију не нађе њега. Ишла је даље, и, одмах у првој, укусној и намештајем претрпаној соби за госте, чула је звонак глас Ниночкин. У дубини собе стојали су шарени јапански заклони, саксије са цвећем, и глас Ниночкин чуо се отуда. Тамо је, за заклонима, диванчић а око њега ниске столицнице... О, како је тамо сретно и угодно!... Али шта је то? Глас Вољскога... Вера Петровна пажљиво се осврте, лагано диже мекану завесу и сакри се иза ње. Сад је говорила Ниночка. — и шта је она смела да говори њему.

— Да, молим вас, monsieur Вољски, ето, то врло често бива. Читаш ма што, и мислиш: аутор је пажљив човек, ништа му из ока не измакне, све што се тиче човека, покрета човечје душе, ништа не превиди, све опази, све помене, и многе просте ствари погоди. Случајно познаш се с тим писцем и видиш човека, који ни најмање не поклања пажње људима, што га окружују, они га не занимају, и оно што је пред њим, што му је под носом, он не види.

Ето, пре кратког времена наишла сам на једног таквог... пише тако тачно, тако подробно, ништа не превиђа, чини се да у сваком човеку осећа душу, целокупан сложен унутрашњи живот. Мене то занима, почнем га распитивати, испитивати, запиткивати, желела сам да видим како он проучава људе — и, гле, наједанпут брбља којешта!... Подаље од нас, ту, тако рећи под носом било је двоје заљубљених, који су нарочито избегавали једно друго, он ништа није опазио и вели: „Погледајте, како се ова госпођица интересује овим дебелком“. Ја сам се чак насмејала „ова госпођица“, моја другарица Варја, рекла ми је синоћ да воли мога рођака, који се у време овога мог разговора са писцем забављао с некаквом госпођом погледајући испод ока на Варју.

После неколико дана они се верили, постали заручници. Кад сам после говорила с овим романисијером, он ми је весело признао, да не може увек на све пазити, јер треба и он да се мало одмори од посматрања и да, кад не пише, он и не проучава. Отворено признајем, ја ова „специјална“, проматрања не разумем. Живот иде својим током, људи мисле, осећају, љубе, пате и страдају, ону су занимљиви у свему и свагда, нехотице их пратиш, трудиш се да их видиш и појмиш. По кад кад видиш и занимљиве ствари. Ето, на пр. ја ћу вама рећи, зашто сте ме тражили, зашто сте дошли овде и зашто ме запиткујете. Вас то неће увредити.

— Не, никако, говорите, то је занимљиво.

— Вас су тамо сви похвалили, говорили су много, непрестано, чак су вас прекидали, док сте читали; ма да је и несносно, али је ласкаво. А ја сам ћутала; то је вас дражило; за тим место похвале ја сам предложила само назив приповетке, вама се није допало што нисам рекла комплименте, као и сви други. Зар то није истина? Томе је свему крив мој несносни стални поглед; кад се уставим на коме, гледам неодступно, а то није свагда пријатно. У гимназији то се наставницима није допадало. Али да се вратимо моме романисијеру.

— Да, да, њега! Али боље реците да сам и ја, по томе вашем гледишту, такав, као тај ваш романисијер. Није ли тако?

Удовица, Вера Петровна, мишљаше: о, каква је ова девојчура, како се дрско смеје! Али како она сме, „ово“ да каже њему, Вољском!

— Па добро, и ви сте такви. Па ето, колико сам ја разумела, ви у вашој приповетци велите, да је свака женска занимљива, да је међу њима велика разноликост, да ни две женске нигда не мисле и не љубе на један начин... је ли тако?

— Са свим тако! Свака је женска занимљива, њен унутрашњи свет врло је сложен и разнолик, и свака љуби на свој начин.

— Значи, свака женска може љубити и њу могу љубити; свака има душу и срце, изгледа да свака заслужује пажњу, као створење, које живи, је ли тако?

— Са свим тако, само даље?

— Да богме, да вас не знам израније, прочитавши вашу приповетку, ја би уобразиља, да сте ви познавалац женских срдаца и да посматрате сваку. По вашем мишљењу, може бити свака јунакиња романа, јер је свака љубила, или љуби, или ће љубити, па, према томе свака је

достојна проучавања. Ето, што бих ја помислила, а познала би то, што сам видела од како смо се позвали, и то је од пре три године. Вас изненађују моје речи, ви са мном нисте нигда говорили дуго и озбиљно, а ја већ три године посматрам и проучавам вас.

— Па лепо, што сте видели?

— Шта? Видим, да ви обраћате пажњу само лепотицама и младима, па и то не свагда... Видим да на старе не обраћате пажњу; оне су преживеле; посматрати њих непријатно је, — а шта се вас тиче њихна прошлост, она је далеко од вас. Ако оне почну да говоре, да причају, ви их, ако хоћете, саслушате са марљивошћу која доликује њиховој старости, њихним седим власима, али да се сами побринете да дознате што из њихне прошлости, то нећете учинити. На оне, које нису лепе, које баш никако нису лепе, ви не гледате, не само не гледате, вама је непријатно да их гледате, та оне вам вређају ваше естетичке осећаје, а шта се вас тиче њихна душа и срце. Затворена усташца више вас драже, више вас занимају, ви хоћете да сазнате шта она крију... Де, ето и ја сам почела да говорим *књижевнички*... Ви сте ухваћени?

— Није баш чудновато чути такве речи од девојке... Али, наставите...

— Дивота! Ето видите да ја имам право! Вама је *чудновато* — и ја ликујем; ви ми сами згодно идете на руку да пређем на моју личност, што је свагда у неколико тугаљиво... Одлично. И баш ћу вам рећи, да такве женске, као што сам ја, вас ни мало не занимају, а чиме да вас занимају? Ето мноме се нећете оженити! Било би то и смешно, ви, човек пун осећаја, висок стасит, угледан!... Не само да се нећете оженити, но је смешно и забављати се. Забављати се с девојком без намере, оженити се њоме није могуће, па није ни занимљиво, с таквом као што сам ја, — зато што нема никаквог изгледа?... И тако оженити се таквом, било би смешно, а забављати се, нема интереса, бескорисно, па, .. зашто обраћати пажњу на мене?... Држи се да схваћам свој положај, знају и виде да се не кријем по угловима, нећу да сам жалосна врба, и најпосле су решили: просто да сам весела, безбрижна, али се допушта да имам доста памети, да сам разумела свој положај и помирила се.. томирила се! јер... али реците, по вашем мишљењу, каква сам ја женска?

— О, какво питање! Дивна женска! Ваше очи, коса,.. о то је лепота то је чар, а ручице и ножице....

А! како се она опет враголасто насмејала! И заиста, њена је хаљина кратка и њене се ножице виде обуване у лепе ружичасте чаране и дивне плитке ципеле са високим потпетицама... Она их намерно показује... мишљаше Вера Петровна, из свог сакривенога положаја... и готово срдито, нехотице покри своје доста велике ноге лепим чипкама.

— Очи моје не показују ништа особито, њих нећете наћи у свету лепих очију; коса је, заиста, дуга али то није нешто што је особито... краће, таласасте, још плаве, куд и камо су лепше... А, да су, не дај Боже, код мог малог раста још велике ноге и руке, то би била права наказа... У осталом, ствар није у томе, ја сам прилична кокета и ванредно умет себе видети у огледалу... Ствар је врло проста јер и ја имам душу и срце, и ја мислим, осећам и живим, но, то, најпосле, вас не занима. Ја нећу бити ни жена ни мајка, те радости и жалости нећу осетити, нико

мо неће изабрати, па ето, зар ја нисам грбава, па за то се ваљда и мисли да је свет моје душе запарложен... Ви ме познајете већ давно, и вама је чудновато, што ја девојка, тако „чудновато размишљам... Ви сте ме превидили, мене, мене, коју сте често сретали, често виђали и код куће и у друштву; никада се чак нисте заинтересовали над тим шта се може десити у души мојој, да ја могу мислити, осећати, да живим, нити сте се кад-год запитали да ли ја имам укуса и погледа.

Ја да љубим, не смем, просто зато што нико не жели да га љуби такво створење, као што сам ја? А најпосле нико неће завидети срећи онога човека кога ја будем љубила! А мушкиње жели да љуби из зависти, њихна љубав често је основана на честољубљу. Сваки мушкарац сматра се за срећнога да завлада женском на коју сви мушкарци погледају са одушевљењем и жаром. А оваква створења, као што сам ја треба да се крију у какав угао и да се не појављују пред људима.

Како је звонио глас ове Ниночке и како је после тога узбуђено одјекнуо глас Вољскога!...

— Молим вас, Нино Андрејевна ко то каже. Па ја мислим....

— — Молим, престалите; рећи ћете ми баналну љубазну реч по правилу светског обичаја. Ето ви нигда нисте помислили да ме узмете за јунакињу романа, каква сам ја јунакиња, кад ме неће нико љубити; смешно; чак ни ја сама не смем љубити. Та и ви сте ме превидели, сад сте ме спазили а хоћете да ми ласкате и говорите миле речи. А представите за тренут, допустите, да сам заволела, рецимо, ма кога. Замислите само каква би се тајна драма десила у мени, тим ужаснија, што ја не могу тражити ни од кога да ме воли, т. ј. мени то право нико не признаје. У сваке женске може постојати у дубини душе тајна нада да ће победити, да ће се допасти, оне могу да се надмећу једна с другом, а ја... ја... мени не остаје ништа друго но да ћутим и да се кријем. Дакле видите зашто ја не могу бити јунакиња романа, ако ви сматрате јунакињу као женску, која љуби, страда, која живи, говори. Али опет верујте ми, ја се на сваколика презирања према мојој личности не љутим, видим, да су људи у опште егонице; најпосле ја не дам повода да ми се смеју, ја не тражим никакве пажње, а и немам право на то, ја грбавица једна зар... та оставимо то. Но ето ја просто говорим да често писци, или ти, које сам ја познавала и познајем врло површно посматрају. Једном рецју, по мом мишљењу, ви писец „Дон Жуана“, равнодушним погледом спустићете се латано и зауставити ваш поглед на каквој лепој, стаситој жени, ма то било рецимо и на леушкастој, и примамљивој Вери Петровној. Ту ћете задржати ваш пажљиви поглед, подухватићете се да проучите њен карактер и душу и узете је за јунакињу романа.

О како је дрека ова девојчура! мисли из своје заседе Вера Петровна. Настало је ћутање, које је било особито тешко за Веру Петровну.

— У осталом, насмеја се јетко опет Ниночка, сад је ред моме комплименту: ваша приповетка је дивна, примамљива, ја сам је саслушала с великом пажњом. Сад смо сами, и ја могу, а да не обратим на се ничију пажњу, рећи вам да ми се ваш производ јако досада. Та доста сам вам набрљала о себи, чак сам и претерала, али сам се ипак обра-

довала, што сам могла да кажем све што ми је на души и то пред човеком као што сте ви. Ето видите, комплиментат сте добили, можете се још размазити. Али већ је доцкан, мама ме извесно тражи, опростите, морам ићи.

— Молим вас, тек су почели играти, зар не чујете музику?

— Дошли смо само ради ваше приповетке и сад ћемо ићи; коме је то мило да игра с грбавицом; а да сама седим у углу — досадно ми је.

И Ниночка се упути ка излазу у пратњи Вољскога, који је наговараше да остане.

Вера Петровна изашла је из своје заседе и полагаано ушла у салу, где су се разлегали звуци валса. Ушла и пренеражена стала на прагу. Међу првим паровима витлао је безумно Вољски с Ниночком, подухвативши је нежно око струка једном руком снажно и чврсто држећи њену ручицу у другој и гледајући је страшно право у очи својим светлим счима. О како су се обртали лако и грациозно, о како је Ниночка била дивна!... И гле, све обрћући се, они се упутили ка споредној соби за госте, и тек што је Вера Петровна стигла поново да се сакрије иза завеса кад Ниночка и Вољски улетеше у собу. Насмејану Ниночку Вољски пажљиво спусти на столчицу, која беше готово уз саму завесу, иза које се беше сакрила Вера Петровна и клече пред њом на колена.

— Да, ја сам такав, као и мој Дон Жуан: ја тражим нешто у срцу сваке женске, тражим и у очима њеним; и ништа на свету нема лепше од твојих очију, нити боље од твојега срца. Разумео сам шта се скрива у теби, како ће бити срећан онај кога ти заволиш, видим како ћеш му бити одана и душом и срцем; како ћеш нежно, топло љубити само њега. И ја те љубим, моја мајушна Ниночко! Ја сам те разумео и заблео. Реци ми, можеш ли ти волети мене?

— А, драги мој, ја одавно, одавно тебе волим! Зар ти то ниси појмио, кад сам с тобом говорила? Зар ти моје очи нису ништа казале?

Она му је страшно гледала у очи, а и његове су се очи сијале пуне страсти. — Вера Петровна пратила их је завидљивим погледима иза завесе.

— Дакле, ти пристајеш да будеш моја жена? Реци, драга моја, реци...

— О, мој драги! О, мој мили!... Вољски је страшно загрли.

Ниночка премре у загрљају на његовим грудима, лијући сузе среће. И како су се дугим, ватреним загрљајем загрлили они . . . . .

Јак глас звонцета разбуди иза сна Веру Петровну, готово изнурену од прошле несане ноћи. Звонце! Та то он звони!

Ово је био сач, о, само сач!

Девојка са светлим очима, које су заносно гледале испод тамних праменова косе, која је тако смело говорила — она ј само енила.

За тренут се сети она, како је после одласка Ниночкина кокетовала с Вољским, и како није много било потребе, па да он са свим заборави Ниночку.

Како је лако било привезати га за се... Како је није

остављао цело вече, како је играо с њом. Све јој то за тренут изађе пред очи. И гле... то он сад звони.

Лакеј, што уђе, даде јој посетницу. Она је немарно узме, рече: „нека изволи!“ и смешећи се поново леже на диванчић, старајући се, да се намести што заносније тако намирисана сва у таласима атлаза и меки чинака.

с руског М. М. В.

ПОЗОРИШНА ХРОНИКА

Трилби драма у 4 чина, написао *Жорж де Моријер*.

Ви се јамачно не чудите што не налазите продужење ових хроника од како је Позориште опет проиграло. За једног обичног Spectator-а било је тушта других ствари за посматрање, и ма да сам се спремао да се ове сезоне онако својски поразговарам с Управом, ипак су моје очи биле окренуте на другу страну. Међутим било је неколико стварчица, о којима је „Позоришна Хроника“ у „Звезди“ морала проговорити. Међу ове спада и „Позоришни „Годишњак“, што је управа издала, да би, кореем, оправдала свој рад. Али пошто сам прегледао ову брошурицу, нашао сам да она не заслужује да се о њој нарочито у „Звезди“ проговори, јер по својој садржини више личи на какав биланс „Јагодинске Штедионице“ или бар „Палилулске Задруге“, него на објашњење рада једне тако књижевно-уметничке установе, као што је Позориште. Ни речи о каквом литерарном програму, ни помена о каквом правцу, него сами рачуни, рачуни... и обећања других рачуна. А то је баш оно, на што је, или због чега је, публици и викала прошле сезоне на позоришну Управу.

Толико о тој сухој елукубрацији.

Затим се појавио један орђиналан комад на позоришној листи („На леп начин“ од М. Савића), а орђиналан комад на нашој позорници је толика реткост, да је прави грех не проговорити у једном књижевном листу о њему. На жалост, ја сам био апсолутно сиречен службом („ратном“) да ту представу видим, а други из редакције, да не би кварили реда, нису хтели ништа писати о томе. То остаје, дакле, за други пут.

И најзад, по важности последња у реду позоришних новости, долази она, по својој протегљености позната, студија г. Павла Поповића професора, у „Искри“. Можда сте је и читали? Ако нисте да вам кажем у две речи шта је: Г. Паја је нисмен и разуман; он може кад хоће да каже врло лепо лепе ствари. Али овог пута је он хтео нешто друго. Г. Паја је жудио да зашгига неке своје рођаке, који су доста бедну фигуру имали у овом позоришном послу. На како се г. Паји не приличи писати по „Днев. Листу“ духовите чланчиће о момз моноклу и камашнама, то се он заморио писањем једне студије, у којој су споредну улогу имали некакви статистички подаци, а главни је циљ био казати: како је Одбор, који се састоји из цигло брата рођенога г. Пајиног, одличан, и како је драматург, који је некакав, од извесног времена врло близак, рођик г. Пајин не може бити бољи. А Позориште ако не ваља, то је чисто кривица — шта мислите чија? Глумачка. Јел-те да такав суд никада нисте очекивали? Ми сви, колико нас год има, који волимо позориште, налазили смо са свим противно, т. ј. да још једино

што ваља у Позоришту (између Управе, Одбора, глумаца, декорација, музике, гардеробе итд.) то су глумци, истина ни они нису онакви какви треба и какви би могли да су, али су тек много бољи по све остало у тој кући. А што је главно, они бар чине што могу сами учинити и служе тој кући с љубављу. А г. Паји ваља знати, да није пристојно за једног отменог човека, за каквог ја њега увек држим, тако без зазора хвалити своју породицу, особито у Србији, где се и сувише пати од тих рођачких услуга и где постоје нарочити надимци за извесне себичне фамилије... Иначе се тај човек излаже да нагази на неког, коме се таквим писањем угрожава егзистенцији, па ће тај на г. Пајино рго familia одговорити са једним рго domo sua, и — имаће право. Тако је и било. Г. Паји Поповићу професору одговорио је у једним новинама г. Љуба Станојевић глумац, и, жалосно је рећи, — г. Љуба је победио. А победио је из простог узрока: што је говорио искрено. Само је овог пута г. Паја, сем изгубљене битке, добио још и извесне наговештаје, који би му били уштеђени, да је г. Паја водио чисто литерарну дискусију. Овако се нашао један gerado Mich-el па креснуо и оно што се до сада емо писаљком по дуварима писало.

Ја у ту, тако лепо завршену дискусију између професора и глумца, нећу да улазим, само ћу да подвучем свршетак студије г. Пајине. Он, после дугог писања и штудирања завршује: како налази да *штампа није имала право*. Кад се сравне датуми, ова осуда штампе је врло опортунa; само, као што г. Паја велл, да критичар „Звезде“ није погодио на право место у својим критикама, тако њему сад „критичар“ „Звезде“ примећује да и он ову сведоцбу о штампани у ово време није исказао на правом месту. Али ће му свакако бити од користи.

„Трилби“ је један врло смешан комад, толико је глуп.

У „Латинском кварту“ (где Ђаци живе) у Паризу има разних житеља, међу којима су и некаква три Енглеза. Сва тројица су сликари, што је најбољи знак да имају подједнаке укусе, па се зато и заљубе сва тројица у једну слушкињу, Трилби. Један од те три будале би је чак за жену узео, да се није ту случајно десио нека врета мацарског циганина, Свенгали, који свира у пијано (!) и хипнотише људе. Тај Свенгали пронађе од некуд да су „Трилбијеви непци као свод потрдамске цркве, а гркљан као олтар сен-силнске цркве,“ и да он због тога има најлепши глас у Европи, па док је он само обучи певању — може зарадити грдне паре с њом. Зато је он хипноташе и одведе собом.

Она три Енглеза наравно остану к'о три зевзека да се вајкају за њом.

Пет година је Свенгали водио Трилби хипнотисану, по Европи; свуд је она певала и силан новац зарадила, али о свему томе нема ни појма, јер она све то ради у сну. Најзад, јер је комад већ требао да се сврши, натрапају на њу и она три Енглеза, па ту некако одмах врло а ргорос умре и Свенгали, и Трилби допадне једном Енглезу. Но кад несрећа хоће да се деси, њој се не може измаћи. Неко некако метне под јастук на канабе (!) некакву фотографију Свенгалијеву, коју је некаким чудним начином добио. Трилби нађе ту фотографију, погледа је, хипнотише се

отпева једну песму и — умре. Тако се сврши тај комад исцеђен из једног романа.

Ову жену хипнотише човек за пуних пет година, и она нигде не умре, него је хипнотише једна фотографија, и она нађе баш пред нама да издахне!

Из тога и ничег више састоји се цео комад. Ни једне мисли, ни једног карактера, никакве страсти, ништа у овом комаду није ни додирнуто, ни наговештено а камо ли обрађено. Сва су лица најбаналнији, већ на сто начина обрађени и у сто романа или водвиља прежвртани типови.

Па зашто је Управа онда дала овај комад још у почетку сезоне? Из простог разлога: да би насловну улогу играла Илијђка. А зашто се хтело да баш она игра ту улогу? Е, ви ме и сувише питате...

Па ипак овај комад упућује човека на студирање ове вештине хипнотисања. Она може у извесним тренуцима, као што се то из „Трилби“ види, врло корисно да послужи. Тако напр. треба мој пријатељ Јанко да научи како се то хипнотишу људи, па просто да оде до Кремановића или кога другог богатог човека, те да се само загледа у њ, и да му шане: „Ја хоћу да ти издаш десет хиљада динара на име фонда за уређивање „Звезде“, — и онај човек лепо, без икакве љутње вади паре и шаље редакцији с лепим писмом. Шта више, кад после извесног времена понестане блага, а Јанку се досади ићи, он просто пошаље своју фотографију коме од оних намењених, а тај само укрути очима и — рука сама иде к цецу, вади кључеве, отвара касу и броји банке. А најлепше је што сутра дан не би ни знао да је тај издатак учинио. Славна вештина!

За некога је ипак овај комад кобан, а то је за Управу. Он показује да људи у Управи, нарочито драматург немају никаква укуса. Они су још последње сезоне дали потпуно доказа да тај посао не разуму, да су на те положаје дошли из других узрока а не по унутарњем позиву, и да нису за места која заузимају. Не помажу ту никакви сертификати, па ма били испотписивани свима члановима фамилије. Та оцена стоји. Само је до сада била извесна мала збрка. Држало се у публици да највише смета и најниже е укусом стоји сам управник, па се већина погрешака товарило на његова леђа, и то је служило као олакшавна околност драматургу. Сад пак, кад је управник далеко, а главни заповедник је драматурга одборником, па се ипак на репертоару у почетку сезоне појављује: „Трилби“, „Чизмар и Вампир“, „Гвоздена Образина“ и тд. — то потпуно доказује да су та господа сва по укусу на истом нивоу, и да они треба сви да се чисте одатле.

Они се можда још за неко време очистити неће, али то само значи, да ће наше Позориште још за неко извесно време опадати, док се не смилује неко, те га ове напасти не ослободи и повери га људима, који га искрено воле, т. ј. самим глумцима.

Глумци су ове представе чинили све што су могли, али су поједине карикатуралне ситуације искварице цео ефекат представе. Нпр. как је то јадно кад се у сликарском атељеу у Паризу појаве неки људи са изношеним униформама срп-

ских артиљеријских официра без еполета, или у позеленелим од старости фраковима! То су оне „ствари“ о којима тако често читате у новинама Управеине „најтоплије благодарности на дарекљивости прилигачевој.“ А већ и да не говорим о сензацији коју је произвела она „фиранга“ што је треснула о главу оног малерозног г. Илијђа. Могли смо још тим случајем изгубити таквог уметника . . . . .

Представа је као опрема бедно изгледала.

Spectat r.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

— Боало и Шапел беху позвати једног дана на вечеру код Молијера. При вечери се тако храбро пило, да су им се већ главе почеле усејавати, те тако дођоше у разговор на такав један предмет, који је потпуно доличновао таквом њиховом стању. Они философоваху о несрећи и ништавилу човечјег живота. Један ће од њих поменути при том изреку једног старог Грка: „Онај човек, који се није родио, или онај, који ускоро после рођења умре, јесте најсрећнији,“ и та их изрека толико занесе, да одмах донеше одлуку, да скачу у Сену. Дигоше се одмах и пођоше, па кад су били већ недалеко од Сене, Молијер ће приметити, да тако јуначко дело не би требало да буде у ноћној тами, већ да би то требало да учине јавно дању. Ова друга двојица одмах увидеше, да Молијер има право. Шапел још додаде: „Да, то ћемо оставити до сутра, а сад да се вратимо, те да попијемо заостало вино.“ Са даном дођоше и друге мисли, те они нађоше за добро, да потрпе још неко време несреће у животу.

РЕПЕРТОАР

НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Недеља, 5. Септембра: Дневна представа: *Чизмар и вампир*, позоришна игра у три чина, с певањем, написао Сигети, прерадио Јован Ђорђевић. — Вечерња представа: *Човек с гвозденом образином*, драма у пет чинова, написали Фурније и Мајер, превео А. В. Поповић.

Уторак, 7. септембра: *Обмана, или три пообратима*, драма у три чина, написао 1839 године Атанасије Николић. (*први изг.*)

Среда, 8. септембра: *Обмана или три пообратима*

Четвртак, 9. септембра: *Шелерзвинсион*, шала у три чина, написао Карло Лауфе, превео с немачког Мих. Р. Поповић.

Субота, 11. септембра: *Отгло*, трагедија у пет чина, од Шекспира, превео Н. Н.

Недеља, 12 септембра: Дневна представа: *Црн Клеветан*, драма у пет чинова, написао Виктор Сежур, превод с француског. — Вечерња представа: *Својска лола* позоришна игра у три чина, с певањем, од Тотл, прерадио Стеван Дескачев. Музика од Јенка.

Садржај: „Бујицаји“ (песма). — „Свекра“ (серијал) — „И Јадови се играју“ (азска). — „Језики мјес“ (наставак). — „Дон Жуан“ — „Позоришна хроника“. — „Занимљиве ситуације“ — „Репертоар народног позоришта“

Власник: Ст. М. Веселиновић, — Штампариа Свет. Николића Об. Вен. Бр. 2. — уредник Јанко М. Веселиновић.